



מכינה בית סיפרית בניהול עצמי
סל אוכלוסיות במיקוד
תת סל : החברה הבדואית
מס' תוכנית במערכת הגפ"ן - 16318



תשפ"ג

מי אנחנו?

מבע - מרחבים בניהול עצמי הוא ארגון חינוכי המעניק כלים, ייעוץ וליווי מקצועי למנהלי בתי ספר וצוותי חינוך המאפשרים הגשמה, צמיחה ושינוי על ידי הטמעת מודל מבע - מרחבים בניהול עצמי בבית ספרם.

הארגון נוסד בשנת 2019 לאחר 8 שנות פעילות במערכת החינוך, במטרה לפתח ולהטמיע את רעיון מרחבים בניהול עצמי במערכת החינוך, ארגונים חברתיים ועיסקיים וזאת על מנת להפוך את יצירת סביבת החיים שלנו למאפשרת, מחברת ומעצימה את האדם באשר הוא אדם.

מרחבים בניהול עצמי

יצירת מרחב אוטונומי יזמי ובטוח בתוך גבולות ברורים הנקבעים מראש. תמהיל של חקר, ידע, מיומנות וערכים.

תוצאות השיטה במערכת החינוך:

- בקרב צוותי חינוך, תלמידים ותלמידות - עידוד מוטיבציה פנימית, העמקת תחושת השייכות, הקניית כלים מיומנויות וכישורי חיים.
- ברמה המערכתית - כלי יישומי להובלת שינוי בכל המערכות (חינוך, רשויות, מנהלים) במעבר מניהול היררכי למתן אמון, יצירת תרבות אוטונומית המקדמת אקלים עבודה חיובי וקרקע פוריה ליזמות וחדשנות.

צוות מנחי התוכניות ניצב בחוד החנית של מערכת החינוך הישראלי על כל גווניו ומונה מנהלי בתי ספר ראשי מכינות, מחנכים, יזמים חינוכיים וחברתיים, מנטורים המשלבים ניסיון רב והשכלה מעולמות החינוך הפורמאלי והבלתי פורמאלי.

תוכניות מבע מאושרות על ידי משרד החינוך ופועלות בפרישה ארצית בקרב מגוון מסגרות חינוך ובאקדמיה. מאז הקמתה פעלה העמותה ב60 בתי ספר תיכון שבמסגרתם הקימה 15 מכינות בית ספריות.



העבודה בקרב החברה הבדואית

עמותת מבע מעניקה כלים ליווי ויעוץ למנהלים וצוותים חינוכיים לכל המגזרים הפועלים במערכת החינוך. במסגרת זאת פעלה העמותה בכפר הנוער כוכבי המדבר בו העבודה עם צוות הכפר נועדה לקדם תהליכים בניהול עצמי של התלמידים והצוות. בנוסף פועלת העמותה בבתי ספר בדואים לפיתוח תהליכים בניהול עצמי ששיאם מכינה בית סיפרית לשכבות יא' יב'.

אחד האתגרים הגדולים בעבודה החינוכית בחברה הבדואית טמון בעובדה שאין כמעט חינוך בלתי פורמאלי ומעט מאוד תלמידים מגיעים לתנועות נוער וחוגים במתנסים. מודל מרחבים בניהול עצמי והטמעתו בבתי ספר אלה מאפשרים שילוב של חינוך בלתי פורמאלי בתוך המסגרות החינוכיות הפורמאליות ופיתוח מיומנויות של תלמידים שלא זוכים לכך בתנועות הנוער אחר הצהריים.



עמותת מבע – מרחבים בניהול עצמי, אימצה מעולם המכינות את הפדגוגיה המרכזית של הניהול העצמי, על בסיסו מקבלים חניכי המכינה מרחבי אוטונומיה להובלת הלמידה שלהם במהלך המכינה.

מודל מרחבים בניהול עצמי פותח ע"י תומר אושרי, איש חינוך, בוגר תוכנית מנדל למנהיגות חינוכית במעבר מתפקידו כראש, מכינת הנגב" בשדה בוקר לתפקידו כמנהל תיכון "סליגסברג" בירושלים שם הקים את המכינה הבית סיפרית הראשונה בישראל.

מודל זה מוצע לבתי ספר ברחבי הארץ, כשהעמותה מעניקה כלים ויעוץ ומלווה באופן מקצועי מנהלים וצוותי חינוך המבקשים להטמיע את תוכנית מבע בבית ספרם, תוכנית המאפשרת להם לייצר עבור התלמידים מרחב אוטונומי יזמי ובטוח להובלת מכינה בית סיפרית.

מכינה בית ספרית בניהול עצמי איך זה עובד?

מטרות התוכנית

1. שינוי פדגוגי במרחב מוגדר מהוראה פרונטלית ללמידה בהובלת התלמידים/ות מתוך סקרנות ומוטיבציה פנימית ככלי של החינוך הבלתי פורמאלי למתן מענה ייחודי המותאם לתלמידים הבדואים.
2. העצמה ופיתוח מיומנויות הלמידה ותחושת המסוגלות העצמית של התלמידים/ות
3. יצירת אקלים מעודד יזמות בקרב התלמידים והצוות חינוכי, והגברת תחושת השייכות שלהם
4. שילוב כלים פדגוגיים חדשניים בעבודת הצוות החינוכי בדגש על יכולות ליווי והנחייה, חונכות ומטנורינג, כלי החינוך הבלתי פורמאלי
5. פיתוח תפיסה ארגונית בראייה הוליסטית לצרכי התלמידים המאפשרת מרחבי פעולה מוגדרים.

התוכנית המוצעת היא להקמת מרחב אוטונומי של מכינה בית ספרית בהובלתם וניהולם של התלמידים.

התלמידים מקבלים על עצמם אחריות לבניית המכינה הבית ספרית כחלק ממסגרת החינוך החברתי ובה הם מגבשים תוכנית אירועי שיא בהובלתם כשהם שותפים של ממש בתכנון ובהובלת האירועים.

הצוות החינוכי בונה את המסגרת האוטונומית של המכינה בדגש על היכרות עם החברה ישראלית, טיפוח זהות ותחושת שייכות, מעורבות חברתית בחיי קהילה, חיזוק ההבנה של התלמידים כי הם חלק אינטגרלי מהחברה הישראלית במדינת ישראל, מנהיגות או כל נושא אחר לבחירתם.

מתוך מסגרת זו התלמידים בוחרים בתחילת השנה את הנושאים המעניינים אותם ובהם בוחרים להתעמק, ולקראת תקופת המכינה המתקיימת במשך שבועיים עד חודש אחרי בגריות החורף ולפני חופשת הפסח, הם לומדים ומעמיקים בנושאים הנבחרים. בתקופת המכינה כל כיתה מלמדת את שאר תלמידי השכבה על אותם נושאים, מזמינה מרצים, מקיימת סיורים ופעילויות על מנת שהלמידה תהיה רלוונטית וחוויתית.

לקראת סוף המכינה יוצאים התלמידים למסע בחברה הישראלית, המסע כולו נערך בהובלה עצמית של התלמידים ובו משובצים מפגשים ותכנים על בסיס הנושאים שבחרו



התוכנית רואה בצוות החינוכי שותף מרכזי לתהליך. העבודה על פי מודל המרחבים בניהול עצמי מאפשרת עבודה במבנה ארגוני ובו אוטונומיית פעולה לכל אחד מהמורים בתוך הגבולות שהוגדרו לו מראש. מבנה ארגוני כזה מעמיק את תחושת השייכות בקרב המורים, יוצר אקלים עבודה חיובי ומהווה קרקע פורייה ליזמות ולחדשנות. התוכנית פועלת במסגרת תהליכית של מפגשים, סדנאות הכשרות והרצאות לצוות החינוכי במהלך השנה החושפת אותו לשיטה הפדגוגית של עולם המכינות ומקנה לו כלים ליווי ויעוץ מקצועי. המסייעים לו באתגרי החינוך. המרחב האוטונומי במודל תחום בארבעה גבולות. הגבולות ויצירת המסגרת הברורה מאפשרים לצוות החינוכי והניהולי לעבור ממקום של סמכות למרחב בו ניתן לקיים שיח ודיאלוג חינוכי, המזמין להתבוננות בגבולות וקיום מפגש משמעותי ביחס אליהם גם בצוות החינוכי פנימה וגם בדיאלוג עם התלמידים. ההוראה הופכת מהוראה פרונטלית להנחיה ליווי ומנטורינג של הצוות החינוכי את התלמידים. ארבעת הגבולות הם דינמיים בהגדרתם ותלויים במקום, בזמן ובאופי בית הספר ואנשיו.



יתרונות המודל

- מודליישומי לצרכי ביה"ס המשתלב במהלכים חינוכיים בבית הספר שבסיומו יכול בית הספר להטמיע את התוכנית כחלק מאורח החיים הבית סיפרי. (שינוי בתפישה הפדגוגית והארגונית כתוצאה מהטמעת התהליך)
- עומד בתנאי סף מינהליים של קריטריונים פדגוגיים וארגוניים, תוכנית מוכרת ע"י משרד החינוך במסלול הירוק. התוכנית עוסקת בערכים ובעולם התוכן של החינוך החברתי ערכי.
- מקדם סדר יום שעולה בקנה אחד עם מטרות החינוך בישראל כגון: רפורמת המכינה לחיים בכיתה יב', תוכנית SEL למידה רגשית חוויתית .
- התוכנית מציעה ערך מוסף המכין את התלמיד למציאות המשתנה. לשם כך מתקיימת התוכנית על פי תמהיל של חקר, מיומנות, ידע וערכים.
- מקוריות מתודית, אין כפילות עם תוכניות אחרות במערכת החינוך

תוכנית המרחבים בניהול עצמי מבוססת על מודל בו החניכים מקבלים אוטונומיה לבניית המכינה שתחומה בארבעה "גבולות" המהווים מסגרת אשר בתוכה המרחב מאפשר יצירה, התפתחות, צמיחה, פיתוח מסוגלות עצמית ותחושת שייכות.

הגבולות

- **גבול החזון והמטרות** המסמן את הכיוון אליו המכינה מכוונת ללכת כנגזרת מן החזון הקיים.
- **ערכי המכינה ונהלים** המהווים את הדרך הראויה למימוש החזון והמטרות של הפרויקט בהובלת החניכים.
- **גבול הביטחון והבטיחות** שנועד לשמור על ביטחונם הפיזי והנפשי של כל המשתתפים בתוכנית
- **גבול המשאבים** הם סך כל האמצעים הכספיים, משאבי זמן, כוח אדם, ציוד וכדומה שיועברו לחניכים לטובת מימוש הפרויקט הנבחר.

תהליך הליווי במודל 'מרחבים בניהול עצמי'

לצורך מימוש הפעילות זקוק הצוות החינוכי בבית הספר לליווי מיטבי. נדרשות מיומנות הכוללות הנחייה, מנטורינג, עיבוד ומשוב. התהליך הנוצר והמשימות המוגדרות להם מצויות באחריותם הבלעדית ומתנהלות על פי תפיסותיהם. כך הם יוכלו לממש את עצמם ואת תפיסותיהם האישיות במסגרת המכינה, ולפעול מתוך מוטיבציה פנימית אמיתית. זאת תהיה הדרך להגברת תחושת השייכות שלהם למכינה, וליצירת תשתית לפיתוח יוזמות בקרבם.

השפעת התוכנית על המשתתפים והמשתתפות

1. מעבר ממקום פאסיבי למקום אקטיבי של כל משתתפי התוכנית צוות ותלמידים/ות
2. פיתוח שיח יצירתי מעודד יזמות על בסיס התנסות בהובלת המכינה
3. עיצוב זהות אישית וארגונית, העמקת החיבור ותחושת השייכות
4. מתן בחירה במרחב המכינה לבנייה הובלה וניהול מתוך חוזקות אישיות מתוך עניין, מוטיבציה פנימית וסקרנות
5. יצירת שפה משותפת ואקלים ארגוני מיטבי
6. הקניית מיומנויות וכישורי חיים

”

ניהול עצמי מביא את התלמידים להיות אקטיביסטים בבית הספר, מגביר את תחושת השייכות שלהם ומעצים את היותם לומדים עצמאים

“

דודו שרבי, מנהל תיכון שש שנתי ע"ש מוטה גור, עירוני ג' מודיעין



לפרטים ומידע נוסף

תומר אושרי 050-7830326

oshrytomer@gmail.com

maba.org.il